

ПРОГРАМ СА ЛИТЕРАТУРОМ И ИСПИТНИМ ПИТАЊИМА ЗА ПРЕДМЕТ
ОПШТА СОЦИОЛОГИЈА

III-VI семестар, 2. и 3. година студија социологије

стари програм

доцент др Павле Миленковић

e-mail: pavlemil@ptt.rs

I. КЛАСИЦИ СОЦИОЛОШКЕ ТЕОРИЈЕ

Питања:

- * Марксово схватање поделе рада – достигнућа и недостаци
- * Значај и ограничења Марксове критике грађанског друштва
- * Друштвено-класна структура код Маркса
- * Однос економске основе и друштвене надградње код Маркса – социолошки значај и недостаци
- * Маркс и глобализација капитализма
- * Маркова оцена историјске функције капитализма
- * Подела рада и идеологија у Марковом схватању
- * Научни значај Марксове теорије историје
- * О карактеру историјског развоја друштва
- * Значај и улога друштвене чињенице у Диркемовој социологији
- * Основне одлике Диркемовог концепта социологије и његове друштвене функције
- * Значај Диркемове социологије за образовање функционализма
- * Појам и врсте друштвене чињенице
- * Појам, значај и облици манифестовања колективне свести
- * Колективна свест, колективизам и индивидуализам
- * Однос Марковог и Диркемовог концепта поделе рада
- * Функционална диференцијација и друштвена интеграција
- * Типови солидарности и подела рада код Диркема
- * Разлике између Диркемовог и Марковог концепта поделе рада
- * Појам друштвене аномије
- * Друштвени разлози самоубиства и његове врсте

- * Појам функције, социолошки функционализам и конзервативизам
- * Историзам и историцизам: методолошке разлике
- * Појам социологије: објашњење и разумевање друштвених појава
- * Деловање, делање и друштвено делање: разграничење појмова
- * Значај појма делања у Веберовој социологији
- * Веберово схватање бирократије
- * Појам и типови друштвеног делања
- * Појам и улога идеалног типа
- * Улога културних чинилаца у развоју модерног друштва
- * Диференцирање Модерне и друштвена рационалност
- * Смисао рашчаравања света и рационализације
- * Веберова теза о значају протестантске етике за настанак капитализма
- * Разлика између марксистичког и веберијанског схватања настанка капитализма
- * Етика уверења и етика одговорности
- * Веза између типова делања и Веберовог схватања разлике политике и науке
- * Веза између типова делања и Веберовог схватања улоге религије у настанку капитализма
- * Разграничење политике и науке на етичкој основи
- * Рационалност, друштвена иррационалност и рационализација
- * Однос политике и науке код Вебера
- * Проблем вредносне неутралности у друштвеним наукама
- * Типови власти и њихов међуоднос

Литература:

Marks, Karl, Engels, Fridrih (1985). *Nemačka ideologija*, u: Karl Marks, Fridrih Engels, Rani radovi, Zagreb: Naprijed, str. 357-428. (као и остала доступна издања)

Маркс, Карл, Енгелс, Фридрих (1974). *Манифест комунистичке партије* (1848), МЕД, Београд: Институт за проучавање међународног радничког покрета/Просвета, том 7. (као и остала доступна издања)

Маркс, Карл. *Прилог критици политичке економије* (1859): Предговор, МЕД, Београд: Институт за проучавање међународног радничког покрета/Просвета, том 20. (као и остала доступна издања, рачунајући и Интернет изворе)

Маркс, Карл. *Предговор другом издању Капитала*, Капитал, МЕД, Београд: Институт за проучавање међународног радничког покрета/Просвета, том 21. (као и остала доступна издања)

- Диркем, Емил (1972). *О подели друштвеног рада*, Београд: Просвета, стр. 111-175;
- Диркем, Емил (1963). *Правила социолошког метода*, Београд: Савремена школа.
- Mimica, Aljoša (1982). „Sociologija religije Emila Dirkema“, predgovor za: Emil Dirkem, *Elementarni oblici religijskog života*, Београд: Prosveta, стр. VII-XLI;
- Гиденс, Ентони (1996). *Диркем*, Земун: Библиотека XX век;
- Veber, Maks (1987). „Nauka kao poziv“, u: Mihailo Đurić (1987) – *Sociologija Maksa Vebera*, Zagreb: Naprijed, стр. 199-221;
- Veber, Maks (1987). „Osnovni sociološki pojmovi“, u: Mihailo Đurić (1987) – *Sociologija Maksa Vebera*, Zagreb: Naprijed, стр. 222-289;
- Veber, Maks (1987). „Protestantska etika i duh kapitalizma“, u: Mihailo Đurić (1987) – *Sociologija Maksa Vebera*, Zagreb: Naprijed, стр. 306-358;
- Veber, Maks (1987). „Tri čista tipa legitimne vlasti; Birokratija“, u: Mihailo Đurić (1987) – *Sociologija Maksa Vebera*, Zagreb: Naprijed, стр. 359-428;
- Weber, Max (1986). *Metodologija društvenih nauka*, Zagreb: Globus, стр. 203-251 ("Smisao vrednosne neutralnosti u socioloških i ekonomskih nauka"); стр. 253-282 ("Nauka kao poziv");
- Đurić, Mihailo (1987). *Sociologija Maksa Vebera*, Zagreb: Naprijed, стр. 7-195;

2. СТРУКТУРАЛИЗАМ

- * Значај Леви-Стросове мисли за друштвене науке и социологију
- * Основне карактеристике структурализма
- * Структурализам и хуманизам: поређење
- * Хуманистичка критика структурализма
- * Историчност и структура: противречност или не
- * Одбрана структурализма као методе
- * Елементи структурализма код Диркемове социолошке школе
- * Историја – Структура: појмовна и методолошка проблематизација
- * Леви-Стросово схватање структуралне методе
- * Три врсте размене: жена, добара, симбола, и њихов значај у структури и историји друштва
- * Леви-Стросово објашњење значаја структура митова
- * Леви-Стросово објашњење структура сродства
- * Формализам (у теорији О књижевности) као један од извора француског структурализма
- * Фукоов “антихуманизам” и заснивање наука о човеку
- * Значај школе *Анала* за социологију

- * Структурална историографија: школа *Анала*
- * Значај концепције дугог трајања за социологију и историографију
- * Фернан Бродел о односу социологије и историографије

Литература:

Dirkem, Emil (1982). *Elementarni oblici religijskog života*, Beograd: Prosveta.

Levi-Stros, Klod (1978). *Divlja misao*, Beograd: Nolit, str. 311-339 (poglavlje *Istorija i dijalektika*).

Леви-Строс, Клод (1980). "Предговор", у: *Митологије*, том 1, Београд: Просвета.

Sartr, Žan-Pol (1974). "O strukturama i strukturalizmu", zbornik časopisa *Delo*, temat Marksizam-Strukturalizam, стр. 179-196.

Levi-Stros, Klod (1974). "Finale Mitologija", zbornik časopisa *Delo*, temat Marksizam-Strukturalizam, стр. 13–75.

Lefevr, Anri (1974). "Klod Levi-Stros i novi eleatizam", zbornik časopisa *Delo*, temat Marksizam-Strukturalizam, стр. 235–261.

Šmit, Alfred (1974). "Istorija i struktura", zbornik časopisa *Delo*, temat Marksizam-Strukturalizam, стр. 321–338.

Фуко, Мишел (1997). *Надзирати и кажњавати*, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.

Бродел, Фернан (1992). *Списи о историји*, Београд: Српска књижевна задруга, стр. 83–138 ("Историја и друштвене науке. Дуго трајање"); стр. 155–188 ("Историја и социологија").

Миленковић, Павле (2004). *Школа Анала: огледи о социолошкој историографији*, Нови Сад: Stylos.

3. САВРЕМЕНО ДРУШТВО У ПРОЦЕСИМА ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

Питања:

- * Хантингтонова дефиниција цивилизације
- * Узроци сукоба цивилизација по Хантингтону
- * Фукујамина теза о крају историје и њена оправданост
- * Борба за признање као чинилац историјског развоја
- * Упоредна анализа Хантингтоновог и Фукујаминог виђења улоге културе и цивилизације у процесу глобализације
- * Основне теоријске оријентације у схватању глобализације
- * Глобализација после пропасти социјализма
- * Програми глобализације у XX веку

- * Глобализација и економија
- * Глобализација и култура
- * Глобализација и национална држава
- * Глобализација и проблем суверенитета
- * Главне стратегије транзиције: карактеристике и оправдања
- * Глобализација и транзиција
- * Глобализација и проблем национализма
- * Социолошко тумачење узрока неуспеха транзиције
- * Русија и Кина: дивергентни путеви транзиције – објашњење
- * Транзиција и модернизација
- * Обележја модерности по Гиденсу
- * Простор-време категорије у предмодерним и модерним друштвима
- * Институционалне димензије модерности
- * Модерно друштво, глобализација и односи поверења
- * Ризик, поверење и институције у процесу глобализације
- * Обележја модерности по Урлиху Беку
- * Свакодневица и породични живот у друштву ризика
- * Класа и слој у модерном друштву у процесу глобализације
- * Наука и политика у друштву ризика
- * Поверење, друштвени капитал и друштвена промена
- * Друштвени капитал: главна обележја
- * Друштвени капитал, моћ и грађанско друштво
- * Грађанско друштво, идентитет и процес глобализације
- * Центри моћи у процесу глобализације
- * Развојне перспективе друштва ризика
- * Свакодневни живот, индивидуализација и институционализација у друштву ризика
- * Улога друштвеног капитала у процесу глобализације
- * Гиденсово и Беково схватање модерности: сличности и разлике

Литература:

Vladimir Vuletić (pr.) (2003). *Globalizacija – mit ili stvarnost*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Gidens, Entoni (1998). *Posledice modernosti*, Beograd: Filip Višnjić.

- Хантингтон, Самјуел (1998). *Сукоб цивилизација*, Подгорица: ЦИД.
- Фукујама, Френсис (1998). *Крај историје и последњи човек*, Подгорица: ЦИД.
- Фукујама, Френсис (1997). *Судар култура: поверење: друштвене врлине и стварање просперитета*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Стиглиц, Џозеф Е. (2003). *Противречности глобализације*, Београд: СБМ-х.
- Bek, Urlih (2001). *Rizično društvo*, Beograd: Filip Višnjić.
- Edwards, Bob, Foli, Majkl, Dajani, Mario (prir.) (2004). *Posle Tokvila. Debata o građanskom društvu i društvenom kapitalu u uporednoj perspektivi*, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

4. КРИЗА И РАСПАД ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ДРУШТВА

- * Раст, развој, промена, напредак: појмовна проблематизација
- * Структурне особености југословенског друштва почетком деведесетих
- * Теоријски оквир и емпиријски показатељи за класно-слојну стратификацију и диференцијацију српског друштва током деведесетих
- * Транзиција и постсоцијалистичка криза
- * Основна обележја стратификацијског модела југословенског друштва током деведесетих
- * Теоријски модели објашњења друштвене промене у југословенском друштву током деведесетих
- * Југословенско друштво као друштво у транзицији: услови друштвене промене и друштвене стагнације
- * Улога елита у друштвеној промени
- * Друштвена промена и структура друштва
- * Институције поретка, суверенитет и проблеми транзиције
- * Друштвене промене и свакодневни живот: српско друштво током деведесетих
- * Делатни потенцијал друштвених група

Литература:

- Popović, Mihailo, Ranković, Miodrag (1981). *Teorije i problemi društvenog razvoja*, Beograd: BIGZ, стр. 13-76;
- Lazić, Mladen (prir.) (1994). *Razaranje društva. Jugoslovensko društvo u krizi 90-ih*, Beograd: Filip Višnjić.
- Лазих, Младен (1994). *Систем и слом. Распад социјализма и структура југословенског друштва*, Београд: Филип Вишњић.

Lazić, Mladen (prir.) (2000). *Račji hod. Srbija u transformacijskim procesima*, Beograd: Filip Višnjić, стр. 5-64; 171-236; 293-333;

Lazić, Mladen (1996). "Delatni potencijal društvenih grupa", *Sociologija*, Vol. 38, No 2 (1996), стр. 259-288.

Molnar, Aleksandar (1996). "O delanju društvenih grupa: komentar članka 'Delatni potencijal društvenih grupa' Mladena Lazića", *Sociologija*, Vol. 38, No 2 (1996), стр. 289-313.

Bolčić, Silvano (prir.) (1995). *Društvene promene i svakodnevni život: Srbija početkom devedesetih*, Beograd: ISIFF.

Spasić, Ivana (1996). "Svakodnevni život u Srbiji devedesetih: postojanost i promene", *Filozofija i društvo*, knj. 9/10 (1996), стр. 193-202.

Препоручена **web** адреса за претраживање литературе и библиографских јединица:

<http://vbs.nbs.bg.ac.yu/cobiss/>

Напомена о овом програму: У односу на претходне верзије, у овом програму изостављене су области *Историзам, техницизам, отворено друштво* и *Теорија система*. Обављено је и незнатно скраћивање литературе и испитних питања. Преостале четири области у овако редукованом програму одговарају четворосеместралном предмету по старом програму, што значи да су *све четири области обавезне*.

Начин полагања испита: испит је могуће полагати у целини или из два дела, при чему садржај сваког дела чине две целине од укупно четири *по избору кандидата*. У другом делу неопходно је положити преостале две целине. Оцена је збирна и уписује се у индекс односно пријаву након положеног другог дела.